

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 356/09-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. O. M., trvale bytom S., prechodne bytom P., pre namietané porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 92/2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho námietke zaujatosti voči zákonnému sudcovi a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. O. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. septembra 2009 doručená sťažnosť JUDr. O. M., trvale bytom S., prechodne bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn.

4 Co 92/2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho námietke zaujatosti voči zákonnému sudcovi.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva:

„Sťažovateľ je navrhovateľom vo veci neplatnosti manželstva vedenej na Okresnom súde v Kežmarku pod č. k. 8 C/85/2008. V roku 2008 v dôsledku námietky zo strany sťažovateľa rozhodoval Krajský súd v Prešove uznesením zo dňa 25. 6. 2008 č. k. 13 NcC/6/2008 tak, že z konania vo veci nevytlúčil sudcov JUDr. J. Š. a JUDr. L. B. Ostatných sudcov OS Kežmarok z konania vylúčil. Sťažovateľ neskôr podal na základe nových skutočností nové námietky voči osobe sudcu J. Š. Sudca o nich rozhodol podľa § 15a ods. 4 O. s. p. tak, že ich považoval za opakované námietky z toho istého dôvodu a vec odvolaciemu súdu nepredkladal a sám vo veci naďalej konal. Uznesením č. k. 4 Co 92/2009 zo dňa 26. 6. 2009 Krajský súd v Prešove rozhodol o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu 8 C/85/2008 zo dňa 16. 2. 2009 tak, že rozhodoval iba o znalkyni MUDr. K. a námietkou zaujatosti voči sudcovi JUDr. Š. zo strany sťažovateľa z dôvodov ich údajného opakovania, poukazujúc na svoje uznesenie zo dňa 25. 6. 2008 č. k. 13 NcC/6/2008 nerozhodoval. Uznesenie odvolacieho súdu z 26. 6. 2009 bolo sťažovateľovi doručené dňa 31. 7. 2009...

Sťažovateľ bol do roku 2003 advokátom so sídlom v obvode Okresného súdu v Kežmarku... V rozvodovej veci na základe návrhu R. M. sa sudcovia OS Kežmarok ešte v roku 2004 vylúčili a vec je prikázaná Okresnému súdu v Humennom. Už samotné tieto skutočnosti a navyše aj fakt, že všetky predbežné opatrenia týkajúce sa styku sťažovateľa so svojim synom či zverenie syna do opateru matke boli taktiež prikázané na OS Humenné dokazujú, že vec neplatnosti manželstva tých istých účastníkov nemôže byť nestranne a nezávisle prejednaná na OS Kežmarok. To, že sudca JUDr. Š. bol pôvodne súdnym úradníkom a JUDr. L. B. na tento súd nastúpila až po ukončení advokácie zo strany sťažovateľa nie je v tom podstatné...

Z rozhodnutí iných senátov odvolacieho sudu vyplýva, že vzťah sudcov OS Kežmarok k osobe sťažovateľa je nepriateľský a cítia sa byť voči nemu zaujatí. Ich vzťah dokazuje aj skutočnosť, že napriek písomným urgenciám sťažovateľa nedošlo k dnešnému dňu k úhrade jeho trov obhajoby ex offo vo viacerých veciach ešte z rokov 1996 – 98...

Neplatnosť manželstva, pri ktorom je potreba skúmať aj duševný stav odporkyne je nepochybne podstatne vážnejšia vec ako rozvod či predbežné opatrenie o mal. synovi. Ak tieto veci nemôže OS Kežmarok prejednávať, logicky a zákonne nemôže prejednávať ani žiadnu inú vec rovnakých účastníkov pre vzťahy už v tomto podaní podrobne uvedené. Nie je podstatné, že sudca JUDr. Š. sa napriek všetkému deklaruje za nezaujatého, nestranného a nezávislého, resp. že tak túto otázku posudzuje aj odvolací súd...“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie v náleze vyslovil:

„Krajský súd v Prešove svojim postupom vo veci č. k. 4 Co 92/2009 v časti nerozhodovania o námietke zaujatosti porušil právo sťažovateľa JUDr. O. M. na prejednanie veci spravodlivo, nestranným a nezávislým súdom zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd prikazuje Krajskému súdu v Prešove, aby sa vecou v súlade s dohovorom opätovne zaoberal a rozhodol.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi JUDr. O. M. právo na finančné zadostučinenie v sume 2.000,- Eur (slovom dvetisíc), ktorú sumu je Krajský súd v Prešove povinný uhradiť sťažovateľovi na účet jeho advokáta (ustanoveného ÚS SR) do 30 dní odo dňa doručenia tohoto nálezu.

Právnomu zástupcovi sťažovateľa (meno po ustanovení)... sa priznáva náhrada trov zastupovania v sume (podľa dodatočného vyčíslenia)..., ktorú sumu je Krajský súd v Prešove povinný poukázať na účet advokáta do 30 dní odo dňa doručenia tohoto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné náležitosti návrhu podľa § 20, ako aj osobitné náležitosti sťažnosti podľa ustanovenia § 50 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 28/07).

Podstatou námietok sťažovateľa boli tvrdenia o porušení jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 92/2009, pretože podľa názoru sťažovateľa krajský súd uznesením z 26. júna 2009 rozhodol len o námietke zaujatosti voči ustanovenej znalkyni, ale o námietke zaujatosti vznesenej voči zákonnému sudcovi nerozhodol. Tým podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu zásad spravodlivého procesu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 OSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15a ods. 4 OSP na opakované námietky zaujatosti podané z toho istého dôvodu súd neprihliadne, ak už o nich rozhodol nadriadený súd; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 15a ods. 5 OSP ak sa námietka zaujatosti týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3, súd na námietku zaujatosti neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 17 ods. 1 OSP o tom, či je vylúčený zapisovateľ alebo iný pracovník súdu, ako aj znalec alebo tlmočník, platia tieto ustanovenia primerane; rozhoduje o tom predseda senátu alebo samosudca.

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 382/2004 Z. z.“) znalec, tlmočník alebo prekladateľ je vylúčený, ak možno mať pre jeho pomer k veci, k zadávateľovi alebo k inej osobe, ktorej sa úkon týka, pochybnosť o jeho nezaujatosti.

Podľa § 11 ods. 2 zákona č. 382/2004 Z. z. len čo sa znalec, tlmočník alebo prekladateľ dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, bezodkladne to oznámi zadávateľovi. Ak je zadávateľom súd alebo iný orgán verejnej moci, rozhodne o jeho vylúčení tento orgán.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrenia predsedu kolégia krajského súdu sp. zn. Spr 10150/09 z 27. októbra 2009, ako aj z vyžiadaného zberného spisu krajského súdu sp. zn. 4 Co 92/2008 ústavný súd zistil, že uznesením krajského súdu č. k. 13 NcC 6/2008-49 z 25. júna 2008 boli sudcovia Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) s výnimkou JUDr. J. Š. a JUDr. L. B. vylúčení z prerokovania a rozhodovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 85/2008, predmetom ktorej je návrh na neplatnosť manželstva. V odôvodnení tohto uznesenia krajský súd poukázal na vyjadrenia jednotlivých sudcov okresného súdu, ktorí sa vyjadrovali k námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom, medzi inými aj na vyjadrenie JUDr. J. Š., ktorý uviedol, že vo veci sa necíti byť zaujatý a že s osobou sťažovateľa sa v minulosti stretol jedine v súvislosti s výkonom právomoci vyššieho súdneho úradníka.

Následne okresný súd vo veci sp. zn. 8 C 85/2008 nariadil znalecké dokazovanie z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie (liečba alkoholizmu a toxikománie) a za znalkyňu ustanovil MUDr. I. K.

Dňa 4. marca 2009 sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti proti ustanovenej znalkyni, pričom poukázal na vzťahy medzi lekármi z okolia Prešova a podtatranskej oblasti s rodinnými príslušníkmi odporkyne. Okrem toho sťažovateľ toho istého dňa vzniesol opäť námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi JUDr. Š., pričom sa v nej odvolal na predchádzajúce tvrdenia a mimo toho namietal aj jeho procesný postup.

Uznesením sp. zn. 4 Co 92/2009 z 26. júna 2009 krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 8 C 85/2008-84 zo 16. februára 2009 a upresnil, že ustanovená znalkyňa MUDr. I. K. nie je vylúčená z vypracovania znaleckého posudku. V odôvodnení tohto rozhodnutia krajský súd okrem iného konštatoval:

„Vychádzajúc z citovaného ust. § 11 ods. 1, 2 zákona č. 382/2004 Z. z. znalec môže byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci pre pomer k veci, zadávateľovi alebo k inej osobe, ktorej sa úkon týka. Namietaná skutočnosť navrhovateľom týkajúca sa pracovného zaradenia odporkyne v NsP v K., resp. jej rodinných príbuzných a predpokladaného vzťahu s ustanovenou znalkyňou MUDr. I. K. nebola v konaní preukázaná. Táto skutočnosť nemôže vzbudzovať ani dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti ustanovenej znalkyne v predmetnej veci. Pomer k veci ani k účastníkom konania, resp. k zadávateľovi vypracovania znaleckého posudku preukázaný nebol, a preto vznesená námietka zaujatosti voči osobe znalca nie je opodstatnená...

Pokiaľ sa týka vznesenej námietky zaujatosti voči zákonnému sudcovi, k tomu odvolací súd poznamenáva, že dôvodom pre vylúčenie zákonného sudcu z prejednávania a rozhodovania veci nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo jeho rozhodovaní o iných veciach (§ 14 ods. 3 O. s. p.). Uznesením č. k. 13 NcC 6/2008-49 zo dňa 25. 6. 2008 s právoplatnosťou od 21. 8. 2008 Krajský súd v Prešove rozhodol, že sudcovia Okresného súdu Kežmarok JUDr. J. Š. a JUDr. L. B. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 8 C 85/2008. Sudcov Okresného súdu Kežmarok JUDr. E. B., JUDr. A. K., JUDr. Š. Ť., JUDr. B. M., JUDr. I. J. a JUDr. R. B. vylúčil z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci. Z uvedeného vyplýva, že o vznesenej námietke zaujatosti v predmetnej veci bolo nadriadeným súdom v súlade s ust. § 16 ods. 1 O. s. p. právoplatne rozhodnuté. Zákonný sudca JUDr. J. Š. nebol vylúčený z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci. V súlade s ust. § 15a ods. 4 O. s. p. sa neprihliada na opakované námietky zaujatosti podané z toho istého dôvodu, ak o nich už rozhodol nadriadený súd. O tejto skutočnosti bol navrhovateľ písomne upovedomený súdom podaním zo dňa 6. 5. 2009 (v spise na č. l. 122).“

Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho skutkové zistenia.

Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, III. ÚS 314/08, IV. ÚS 44/08, III. ÚS 133/09).

V zmysle ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu článkom 6 ods. 1 dohovoru sa zaručuje ochrana viacerých záujmov, a to najmä práva na prístup k súdu, práva na spravodlivý proces, ktorého základným predpokladom uplatnenia je nezávislosť a nestrannosť súdu, pričom ochrana podľa čl. 6 ods. 1 ústavy neznamena, že súd právoplatne rozhodne v prospech navrhovateľa (obdobne II. ÚS 71/97, III. ÚS 46/04).

Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 209/04, III. ÚS 206/06, III. ÚS 78/07).

Vychádzajúc z citovanej judikatúry, obsahu námietok sťažovateľa, ako aj z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu dospel ústavný súd k záveru, že napadnuté uznesenie, ako aj jemu predchádzajúci postup treba kvalifikovať ako ústavne konformné a zlučiteľné s obsahom práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Krajský súd v uznesení sp. zn. 4 Co 92/2009 z 26. júna 2009 zásadným spôsobom prezentoval svoj názor o tom, z akého dôvodu nepristúpil k verdiktu o vylúčení ustanovenej znalkyne z vypracovania znaleckého posudku. Vychádzal pritom z príslušných

ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 382/2004 Z. z. a zistených a preukázaných skutočností. Okrem toho krajský súd odôvodnil, prečo sa nezaoberal námietskou zaujatosti vznesenou voči zákonnému sudcovi. S poukazom na ustanovenie § 14 ods. 3 a § 15a ods. 4 OSP konštatoval, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v jeho procesnom postupe, a okrem toho, že všeobecný súd neprihliada na opakované námietky zaujatosti podané z toho istého dôvodu, ak o nich už rozhodol nadriadený súd. V tejto súvislosti poukázal na svoje skoršie uznesenie z 25. júna 2008 o nevyhlúčení sudcov JUDr. J. Š. a JUDr. L. B. z prerokúvania a rozhodovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 85/2008. Z uvedených dôvodov a v súlade s citovanými ustanoveniami príslušných právnych predpisov na takúto námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi krajský súd neprihliadol.

Aj napriek tomu, že sťažovateľ prejavil nespokojnosť s namietaným postupom a uznesením krajského súdu z dôvodu nedodržania zásad spravodlivého procesu, ústavný súd sa nedomnieva, aby toto rozhodnutie vykazovalo znaky svojvoľnosti. Naopak, závery krajského súdu vyslovené v označenom rozhodnutí je potrebné charakterizovať ako logické a celkom legitímne.

Ústavný súd po ústavnej konfrontácii, ktorej podrobil uznesenie a postup krajského súdu s námietkami sťažovateľa, nezistil zo strany krajského súdu taký výklad a aplikáciu Občianskeho súdneho poriadku a zákona č. 382/2004 Z. z., ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. To, že odvolací súd nerozhodol v súlade s očakávaním sťažovateľa, ešte neznamená, že došlo k porušeniu zásad spravodlivého procesu.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa vrátane jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2009